

Şeriat Nedir?

ROGER GARAUDY

ÇEVİRİ: SALİH AKDEMİR

Şeriat kelimesi Kur'an'da sadece bir kere kullanılmıştır.¹ Diğer üç ayette ise aynı kökten türemiş olan kelimeler görülmektedir: *şere*'a fiili ve *şir*'a ismi. Bu durum açık bir tanıma imkan vermektedir. Bu yol (Şeriat) neden ibarettir? 42. Şûrâ suresinin 13. ayetinde bu husus açıklığa kavuşturulmuştur:

O, din konusunda, Nuh'a tavsiye etmiş olduğu bir yolu, sana vahyettiğimizin aynısını, İbrahim'e, Musa'ya, İsa'ya tavsiye etmiş olduğumuzu size açmıştır (burada *şere*'a fiili kullanılmıştır); onu izleyin ve onu aylık konusunu yapmayın.*

Şu halde, bu yolun, Allah'ın peygamberlerini göndermiş olduğu tüm halkların ortak yolu olduğu apaçık bir gerçektir (yeri gelmişken hemen belirtelim ki, Allah tüm halklara, peygamberlerini halklarının dilinde göndermiştir). Bununla birlikte, hukuki düzenlemeler, örneğin, hırsızlık ve cezası, kadının statüsü, evlilik ve miras konusundaki hükümler, Yahudiler'in Tevrat'ında, Hristiyanlar'ın İncilleri'nde ya da Kur'an'da farklılık arz etmektedirler. O halde (Allah'a ulaşmak için ilahi yol olan) Şeriat, bu farklı düzenlemeleri (fıkıh) içermiş olamaz; çünkü, bu düzenlemeler, Allah elçisinin gönderilmiş olduğu topluma ve zamana göre birbirlerinden farklılıklar arz etmektedirler. Allah, Kur'an'da şöyle buyurmaktadır: "Her dönem için bir kitab...";² "Hiçbir topluluk yoktur ki, onu uyarmak için bir peygamber geçmiş olmasın".³ Her ne kadar, hukuki düzenlemeler, zamana ve topluma göre farklılık gösterebilir de, Şeriat bütün bu dinlerde değişmez ve ortak bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kur'an, Hz. Musa'nın, Tevrat'ın, Hz. İsa'nın ve İnciller'in mesajlarının "hidayet ve nur içerdiklerini"⁴ hatırlattıktan sonra, şöyle ilavede bulunur: "Onlardan herbirine bir yol (*şir'a*) ve bir program (*minhâc*) verdik".⁵

¹ 45. el-Câsiye, 18

* Ayet-i kerimelerin çevirisinde, asıl metin yerine sayın R. Graudy'nin çevirisini esas aldığımızı burada özellikle belirtmek isteriz. Bir bilimsellik gereği olması bir yana, bunun, Graudy'nin ayetleri anlayış tarzını göstermesi bakımından zorunlu olduğunu düşünüyoruz. Bu bakımdan, sayın okurlardan bu hususu gözönünde bulundurmalarını rica ediyoruz (çev.).

² 13. er-Ra'd, 38.

³ 35. Fâtır, 24; 16. en-Nahl, 36.

⁴ 5. el-Mâ'ide, 44, 46.

⁵ 5. el-Mâ'ide, 48.

Biraz önce zikretmiş olduğumuz bu iki ayetin ışığı doğrultusunda açıkça görülmektedir ki, Şeriat evrensel değere sahiptir, çünkü özellikle tüm Kitap Ehli için ortaktır. O bize aşkın amaçları belirlemektedir; 'program' ya da 'yöntem' ise, tarihin her anında bu aşkın değerleri nufuz ettirmeyi sağlayan araçlardır.

Şu halde,

– Allah ile ilişkiler konusundaki ezeli ilkeler ile,

– İnsanların bu ilkelerden hareket ederek her dönemde yapmış oldukları ve böylece sosyal ilişkilerini düzenledikleri özel yasalar arasında bu ayırım yapılmayacak olursa, Kur'an hakkında karikatürel bir imaj verilmiş olur.

Allah'a doğru dini ve ahlaki yönelme demek olan Şeriat ile, Allah'ın, uygulamasını, toplumların içinde buldukları şartlara ve zamana göre insanın sorumluluğuna bırakmış olduğu 'programlar' ya da 'yöntemler' arasındaki bu fark 'Şeriat' sözcüğünün anlamı ile belirtilmiştir: 'Kaynağa doğru yol', yani, 'Allah'a doğru yol' demenin eşsiz güzellikteki ifade şekli.

Gerçekten de Şeriat, vahyedilmiş olan üç kitapta da mevcuttur ve aynıdır.

Kur'an, birçok ayette, sadece Allah'ın 'Mâlik' olduğunu ilan etmektedir: "Göklerde ve yerde var olan herşey Allah'a aittir".⁶

Aynı ilke Tevrat'ın Tesniye bölümünde şöyle ifade edilmiştir: "Gökler, yer ve yerde olanlar ezeli olan Allah'a aittir".⁷

Sözkonusu ilke İncil'de⁸ ise şöyle yer almaktadır: "Yer ve yerde olan herşey Allah'a aittir".

Yine üç Kitab'a göre, "sadece Allah emreder" ve "sadece Allah bilir".

Biraz önce de gördüğümüz gibi, Kur'an şöyle buyurmaktadır: "O, din konusunda, Nuh'a tavsiye etmiş olduğu bir yolu, sana vahyettiğimizin aynısını, İbrahim'e, Musa'ya, İsa'ya tavsiye etmiş olduğumuzu size açmıştır (şera'a)..." Gerçekten de kutsal metinleri, toplumlara ve zamana göre farklılık arzeden (örneğin mülkiyet, evlilik ve bedensel cezalar konusundaki) özel hükümleri dikkate almadan inceleyecek olursak, bu üç ilkenin Eski Ahit'te (*La Bible*), İncil'de ve Kur'an'da değişmeden aynı kaldığını görürüz:

Sadece Allah sahip olur, sadece Allah emreder (hüküm koyar) ve sadece Allah bilir.

⁶ 2. el-Bakara, 116, 284; 3 Âl-i İmrân, 109.

⁷ Tesniye, 10, 14.

⁸ I Korint. 10, 26 [Sayın Garaudy'nin Pavlus'un Korintoslular'a göndermiş olduğu ilk mektupda yer alan bir ibareyi İncil metni olarak sunması kanaatimize göre yanlıştır (çev.).]

Bunlar, sürekli değişen şartlarda ve farklı şeriatlarda uygulaması insanlara bırakılmış olan ezeli ve evrensel ilkelerdir: Örneğin, Tevrat'a göre, Allah'a ait olan mülkiyetin her yedi senede yeniden dağıtılması gerekir. İncil'in "Resullerin İşleri"* bölümüne göre Hz. İsa'nın öğrencileri ortak mülkiyet esasına göre yaşamalarını sürdürüyorlardı. Kur'an'a göre ise, zekat da aynı amaca ulaşmak için vaz edilmiş olan başka bir yöntemdir. Yegane mülkiyet sahibi Allah olduğu içindir ki, zekat, 'riba'nın yasaklanmasının bir sonucu olarak, zenginliğin, toplumun bir kutbunda toplanmasını ve diğer kutbunda ise fakirliğin egemen olmasını engellemeye imkan tanımaktadır.

Kaçınılması gerekli olan bir başka karışıklık da, Batı tipi demokrasi (ya da daha doğrusu, sahte demokrasi) ile kur'anî 'Şûrâ' arasında yapılan karışıklıktır.

Batı tipi sahte demokrasi, 'bireysellik', yani bireylerin hencil yararlarının savunulması üzerine kurulmuştur. Sürekli bir biçimde imtiyazlıların haklarını savunmaktan başka birşey yapmadığı halde, 'insan hakları'nı savunduğunu iddia etmesi, yalandan başka birşey değildir.

Perikles zamanındaki sözde Atina demokrasisi, oy hakkına sahip 20.000 özgür vatandaş ile hiçbir hakka sahip olmayan 110.000 köleden oluşmaktaydı. Bu bir demokrasi değil fakat köleleştirici bir 'oligarşi' idi.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Bağımsızlık Bildirgesi, eşitlik ve özgürlüğü ilan ediyordu, ama buna rağmen bir asır boyunca siyahların kölelik durumunu sürdürmüştü.

Fransız İnsan Hakları Bildirgesi, aktif vatandaş olmak için gerekli olan zenginlik düzeyine ulaşamadıkları için, Fransızlar'ın çoğunluğunu oy hakkından mahrum bırakan bir anayasanın önsözü idi.

Bugün sözde Batı demokrasileri ve özellikle Amerikan demokrasisi, güç (ve serbest pazar, yani daha zengin ve daha güçlülerin daha zayıf olanları ezme hakkı) ile daha zengin olan %10'luk bir grubun dünya zenginliğinin %70'ini ellerinde buldurduğu bir 'dünya düzeni' sürdürmektedirler. Bu Batı demokrasilerinin sunmuş oldukları gelişme modelinin 'Üçüncü Dünya' ülkelerine maliyeti ise tükler ürperticidir: Her iki günde, Hiroşima'da ölenlerin sayısına eşit oranda insan, hayatını kaybetmektedir.

* Öyle görünüyor ki, Sayın Garaudy, La Bible, L'Évangile, Les Actes des Apôtres v.s. gibi terimleri kullanırken gereken itinaı göstermemektedir. 'La Bible' terimi en genel terimdir ve Eski ve Yeni Ahit bölümlerinin her ikisi için ortak kullanılır. Biz sözkonusu terimi Türkçemizde Kitab-ı Mukaddes olarak çevirmektediriz. Kitab-ı Mukaddes'in 'Yeni Ahit' bölümü 4 İncil ile, Resullerin İşleri ve çeşitli mektuplardan oluşmaktadır. Hristiyan dünyası bile sözkonusu bölümlere İnciller'in bir parçası olarak atıfta bulunmazken, İslam yazarlarının bu konudaki ihmalleri düşündürücüdür (çev.).

Şunu da ilave edelim ki, bu 'demokrasi' 'insan hakları'nı savunmaya imkan tanımamaktadır. Hitler, iktidara bir darbe ile değil, en 'demokratik' yolla, yani seçimlerle ve parlamentoda çoğunluk tarafından seçilmek suretiyle gelmiştir.

Bugün, kamuoyunu televizyon ve diğer iletişim araçları ile yönlendirme gücü, halkı yönlendirme ve seçilmiş olanları ya da yöneticileri rüşvet ile satın alma imkanlarına sahip olan daha zenginler tarafından siyasetçilerin satın alınması gücü, bu sahte demokrasilerin yalanını daha da güçlü kılmaktadır.

Batı tipi demokrasilerin aksine, 'Şûrâ', 'bireysel' değil, 'toplumsal' bir anlayış üzerine kurulmuştur. Bencil amaçları peşinde koşan bireylerin çıkarlarını savunan, artık 'toplum' değildir. Aksine, eylemlerinin herbirinde, gezegen düzeyinde evrensel toplumun iyiliğini gözönünde bulundurmamak zorunda olan 'birey'in bizzat kendisidir.

Şu halde Şûrâ, bencil bireyin 'haklarının ilanı' ile değil, bu evrensel toplumun çıkarlarını kendilerinininkilerin ya da özel bir grubunkilerin önüne geçiren bireylerin 'görevlerinin ilanı' ile başlayabilir.

Tek kelime ile söylemek gerekirse, tüm dünyada, her çocuk, her kadın, her erkek; etnik, sosyal ve dini kökeni ne olursa olsun, tüm ekonomik, politik, kültürel, dini olanaklardan yararlanabiliyor ve içinde taşıdığı tüm insani zenginlikleri tam olarak geliştirebiliyorsa, işte gerçek demokrasiden ancak o zaman söz edilebilir.

Sadece Allah bilir.

Nasıl ki, geçmişin başarıları ile boş yere avunmaktan ve geçmişte, hiçbir düşünme ya da araştırma faaliyetine girişmeden, güncel sorunlarımıza yönelik hazır ekonomik çözümler ya da hazır bir siyasi yapı bulunabileceği yanılmasından kendimizi korumamız gerekiyorsa, aynı şekilde, Kur'an'ı –Kurtuba Üniversitesi'nin kurulduğu zamanlarda, İslam dünyasını, dünya kültürünün parlak merkezi haline getirmiş olan– sürekli bilimsel ve teknik araştırma faaliyetinden bizi muaf tutan bir ansiklopedi düzeyine indirgeme çocuksuluğundan da kurtulmamız gerekir: İslami bir ilke olan "ilmi Çin'de de olsa arama" gerekliliğinin bir sonucu olarak, Roma, Yunan, İran ve Hint kültürleri gibi, tüm geçmiş büyük kültürler ile ilgili eserlerin muazzam çabalar sonucu çevirilip özümsemesinden sonra iman ile yönlendirilmiş olan özgün bir sentez ve bir kültür doğmuştur.

Bu kültürün temel ilkesi şudur: Nasıl ki, sadece Allah sahip olur ve sadece Allah hükümler koyarsa (emrederse), aynı şekilde sadece Allah bilir.

İşte bu temel ilke, –Firavun'a has olan– Allah'ın tüm gücünü elinde bulundurma, gasbetme iddiasını; ya da, ilk sebeplerin ve nihai amaçların bilgisine ulaşma, tam ve mutlak bir bilgiyi elinde bulundurma yanılması ortadan kaldırır.

Şeriat'ın gerçek anlamda uygulanmasının tembel bir lafzcılıkla hiçbir ilgisi yoktur.

Gerçek bir uygulama, Kur'an ya da Sünnet'in koymuş olduğu her hükmün gerisinde, onun varlık nedeninin, onu hazırlayan ilkenin, uygulanmış olduğu tarihi şartların yeniden bulunmasını gerektirir.

Hepsinden önemlisi, bütün bu faaliyetlerin, Kur'an'ın bütünlüğü içinde gerçekleştirilmesidir.

Şeriat, Kur'an'ın tamamının açıklamış olduğu Allah iradesi tarafından emredilmiş olan fiillerimizin herbiridir. O halde, Allah'ın rızası, herhangi bir ayeti, onu Kur'an'ın bütünselliğinden ve ona anlamını veren tarihi bağlamdan koparan lafzi bir okuma ile belirlenemez.

Ancak bu şekilde Şeriat, her dönemde gelişme ve toplumun yaşama nedeni olabilir. Medeniyetin temellerinin çökmüş olduğu bir dönemde her zamankinden daha gerekli olan bu rolü oynamak için, Allah'ın kanunu 12 asırdan beri yaşamayı terketmiş gibi kabul edilemez. Yaşamayı terketmek, yani insanlığın geçirmiş olduğu evrensel tecrübenin tüm aşamalarında insanların eylemine kaynaklık etmemek. İşte sadece o zaman Allah'ın kanunu, Doğu'dan Batı'ya insanlığı bir bütün olarak kabul etmek suretiyle ("Bütün insanlar tek bir toplumdur")⁹ nasıl yaşayacağımızı bize söyleyebilir; çünkü onlar kendilerine aynı amacı gös- teren aynı Allah tarafından yaratılmışlardır.

Allah'ın kanunu olan bu Şeriat bugün niçin dünya üzerinde parlamıyor? Müslüman halklar, sömürgecilikten kurtuldukları halde, niçin eylem halinde bulunan, tarihi yaratan bir özne değil de nesne konumunda bulunuyorlar? Niçin tarih başlatma örneği vermiyorlar? Çünkü bu kanun, bu Şeriat, tarihinin ilk asırlarından itibaren bozuldu, canlı gelişmesine son verildi. Çünkü Kur'an ölümlerin gözleriyle okunmaktadır; ezeli Kur'an vahyinden hareket ederek, dönemlerinin sorunlarını çözme dehasına sahip olmuş insanların gözleriyle... Oysa biz zamanımızın sorunlarını, onların formüllerini tekrar etmek ile yetinerek değil, ama onların yöntemlerinden esinlenerek çözebiliriz. Kaynaklara dönmek demek, gözler geçmişe dikilmiş bir halde, geleceğe geri geri girmek değil, fakat canlı kaynağı ve ilk dönem İslam'ının yaratıcı dinamizmini yeniden bulmaktır. Şeriat, kokmuş su çekmek için gidilen durgun bir su birikintisi değildir. Böyle bir şey yeni susuzlara yalan söylemek olurdu. Şeriat, pırl pırl parıldayan ve akarken kıyıları verimli kılan güzel bir nehirdir.

Kur'an'da yazılı olduğu gerekçesiyle şer'î (yasal) bir hükmü lafzen uygulama iddiasında bulunmak, (mutlak bir değişmez olan ve bütün dinlerde ve hikmetlerde ortak olan) Allah'ın ezeli kanunu olan Şeriat'ı, 7. asırda Ortadoğu'ya yöne-

⁹ 2. el-Bakara, 213.

lik olan ve ezeli Şeriat'ın bu ülkelere ve bu döneme has uygulaması olan yasa ile karıştırmaktır. Elbette ki, her ikisi de Kur'an'da mevcuttur; ancak bu ikisinin karıştırılması ve -Kur'an'ın bizi sürekli olarak davet ettiği- tefekküre karşı çıkılması sonucu, kör olarak uygulanmaları, yaşayan mesaja, yaşayan ve her zaman güncel olan Kur'an'a, yaşayan Allah'a tanık olmamızı imkansız kılmaktadır.

İlahi yasa olan Şeriat, tüm inananları birleştirir. 20. asrın insanlarına 7. asrın ve Arabistan'ın bir yasasını empoze etme iddiasında bulunmak ise, Kur'an hakkında yanlış ve itici bir imaj veren bir bölme eylemidir; İslam'a karşı işlenmiş bir cinayettir.

İslam'ın daha da hayranlık uyandıran yönü evrenselliğidir. Kur'an bize, İslam'ın diğerleri arasında, sadece Hz. Peygamber'in tebliği ile doğmuş olan bir din olmadığını bildirmektedir: "Diğer peygamberler arasında sen bir yenilikçi değilsin..."; "Senden önce başka peygamberler gönderdim..."; "Onlar aynı Allah'ın elçileridir..."

Böylece İslam, yani Allah'ın iradesinin gerçekleşmesi, Allah'ın ilk insana nefesinden üflemesinden beri, ilk ve temel inançtır. İlk insan, yani Allah'ın, yaratıcı nefesiyle sürekli olarak içinde bulunduğu insan. O öyle bir nefes ki, o olmasızın insan olmazdı.

Doğuştan gelen içdüğüleri ya da atalara dayanan bir gelenek sonucu öğrenilmiş olan davranış biçimleri ile sınırlanmış olan hayvanların aksine, yaratıcı olarak yaratılmış olan insanın doğumuna işaret eden bu ilk ve temel inançtan, Doğu'nun ruhani büyükleri de haberdardır. Upanişadlar, "Sen busun" diye bize haber vermektedirler. Bunun anlamı şudur: Kişisel ruhun, sadece, kendini ölü şeylerin entropisini aşan hayatın bu yükselişi demek olan evrensel Ruh'a katılmış bildiği zaman sen bireyden kişiye geçmekteisin.

Tao'nun düşünürü, Tchovang Tseu, "Bütün ile bir olmak" diyordu.

Bir 'varlık' olarak değil, fakat kendisinde ve kendi dışında canlı bir güç olarak yaşanmış olan Allah...

Kur'an'ın da ifade ettiği gibi, nesnelere yığın olarak değil; fakat, 'ayetler'in bir senfonisi olarak yaşanmış olan tüm bir tabiat. Kur'an'ın bize konuştuğu bir dil.

Tüm evrensel ve yaratıcı boyutlarını yeniden bulduğu takdirde İslam, her dine özgü olan özelliklere saygılı davranmak suretiyle, temel bir inanç birliğinin mayası olabilir.

Dinleri ne olursa olsun, inanç sahibi bütün insanların yegane ortak düşmanı, ismini söylemeye cesaret edemeyen, ama bugün sosyal ve uluslararası tüm ilişkileri belirleyen şu dindir: 'Pazar Monoteizmi', yani 'Para Putperestliği'...

İşte, böyle bir anlayışa karşı canlı bir İslam, yani kapalı Yakındoğu bölgesinde başından geçmiş olan acı sürevenlerden çok, başlangıç dönemlerindeki yaratıcı atılıma sadık olan bir İslam, yeniden insani ve ilahi inanç birliğinin bir masası ve gerçek bir modernitenin yaratıcısı olabilir.

Şu halde, geleceğe İslam'ın sadece Ortadoğu'ya has olan folklorik özelliklerini talep ederek gerisin geriye değil, ilk ve yaratıcı evrenselliğini gözler önüne sererek bakmak gerekir.

Yine şu gerçeğin her zaman bilincinde olmak icab eder: Ataların ocağına sadık olmak, asla onların küllerini korumak değildir; ama ateşini yaymaktır.

Şeriat'ı uygulamak, müslüman olmak demek, hayatının her anını Allah'ı görüyormuş gibi yaşamaktır.

Ancak, çoğu kez, Şeriat ile ilgili sunulanlar onun karikatüründen başka birşey değildir. Kur'an ve Hz. Peygamber'in Sünneti'nde, onları harekete geçiren ruhu, insana sundukları (ve bizim de bugünün tarihi şartları içinde ulaşmak sorumluluğunda bulunduğumuz) objektifleri arayacak yerde, 'kaynaklara dönüldüğü' ileri sürülse bile, gerçek kaynağa dönülmemektedir. Bütünselliğinde Kur'an ve Hz. Peygamber'in Medine'de iken tarihe sunduğu uygulama örneği... Diğer taraftan, Hz. Peygamber zamanında gündeme gelmemiş olan yeni sorunlar hiçbir şekilde dikkate alınmamaktadır. Oysa, onları bugün, Hz. Peygamber ve büyük haleflerinin zamanlarının sorunlarını çözdükleri ruhla, yani vahyi bir bütün olarak anlama ile çözmek gerekir.

Şu halde, bazen, Medine'deki Hz. Peygamber'in cemaatından çok, halefi oldukları Bizans ya da Pers imparatorluklarına daha yakın olan Emevi ya da Abbasi monarşisini Kur'an'dan bazı ayetler zikretmek suretiyle meşrulaştırma endişesinde bulunan müfessirlerin yaptıkları gibi Kur'an'ın sadece bir kısmını 'Şeriat' olarak adlandırmak, aldatmadan başka birşey değildir.

Hadislerin aşırı bir biçimde çoğalmaya başladığı Emevi döneminde, iktidar, İslam hukuku alanındaki uygulamasını Hadis'in otoritesine başvurmak suretiyle benimsetmeye gayret etmiştir. Böylece, asırlar boyunca, Kur'an ile mezheplerin hadisi arasındaki fark belirsiz bir hale gelmişti. Artık bundan böyle, Kur'an'a giderek daha az başvurulurken, geleneğe ise giderek daha çok başvurulmaya başlanmıştı.

Hadisçiler, ictihad kullanma hakkını cemaatin elinden alıp, onu giderek daha tutucu olan ve dolayısıyla, tarihin hareketlerine yabancı kalan birkaç mezheb imamının tekeline inhisar ettirmek için büyük çaba harcamışlardır. Abbasi iktidarının başında, mezheplerin olduğu bir sırada, herşey, sanki Şeriat donmuş gibi cereyan etmektedir. Öyle ki, Şeriat, bugün bile, Abbasi hanedanının başlangıç dönemindeki hayat tarzlarının ve sosyal yapısının izini taşımaktadır.

İşte, Şeriat mezheplerinin birçoğunun sergilemiş olduğu bu tutuculuk, İslam dünyasının tarihi çöküşünün ana sebebidir.

Bu 'hadisler'de, bu şerhlerde ve bu şerhlerin şerhlerinde egemen olan, Emeviler döneminde 'kader', ya da Abbasiler döneminde 'Kur'an'ın yaratılmışlığı' konularında olduğu gibi, herşeyden önce otoriteyi, baskıyı ve sosyal eşitsizliği haklı çıkaran yaklaşımlardır.

Şeriat'ın belirgin vasfı olarak, örneğin, bir Kur'an ayetinin lafzi uygulamasını inceleyelim: "Erkek ve kadın hırsızın ellerini kesiniz".¹⁰ Bu müeyyide, sonsuz dercede merhametli olan bir Allah fikrinin, el kesme gibi dönüşü olmayan bir ceza ile pek uyuşmadığı bir Kur'an bağlamında yer almaktadır. Gerçekten de el kesme ile ilgili ayetten hemen sonra gelen ayet şöyle demektedir: "Allah, hatasından sonra Kendisi'ne dönecek ve kendini düzelterek olan kimseye, mutlaka dönecektir. Allah affedendir. O merhametlidir".¹¹

Bir de bunlardan başka şu hususu da belirtmek gerekir ki, bu 'ceza kanunu' hırsızlığın artık gerçekleşme imkanı bulamayacağı ve dolayısıyla hırsızlık olmadığı için müeyyideye de gereksinme kalmayacağı bir sosyal adalet bağlamında yer almaktadır.

Bu husus o kadar doğrudur ki, Hz. Peygamber'in en yakın sahabilerinden biri olan Hz. Ömer, halifeliği sırasında, yönetimin, sosyal adaleti sağlayamadığı kıtlık döneminde, el kesme cezasını kaldırmıştır. en-Nesâî ve Ebû Dâvûd aynı espri içinde şu hadisi nakletmektedirler:

Abbâd b. Şerahbîl şöyle demiştir:

Baba tarafından olan yakınlarım ile birlikte Medine'ye geldim. Bir (buğday) tarlasına girdim. Birkaç başak koparıp tanelerini ayırdım. Tarla sahibi çıkıp geldi. Elbiselerimi alıp beni dövdü. Bunun üzerine ben, ona karşı şikayette bulunmak üzere Hz. Peygamber'in yanına gittim. Hz. Peygamber onu bulup getirince kendisine şöyle dedi:

– Seni ona böyle davranmaya ne itti?

Adam:

– Ey Allah'ın Elçisi! Bu adam tarlama girdi, başakları alıp tanelerini ayırdı, diye cevap verdi.

Hz. Peygamber:

– O cahil idi, sen ise onu eğitmedin. Karnı aç idi ama sen onu doyurmadın. Ona derhal elbiselerini iade et, buyurdu; Allah Elçisi, bana bir ölçek de buğday verdirdi.

Yahyâ b. Abdurrahmân b. Hatib'den rivayet olunmuştur:

¹⁰ 5. el-Mâide, 38.

¹¹ 5. el-Mâide, 39.

Hatib'in köleleri, Muzeyne kabilesinden bir adama ait olan bir deve çalıp (yemek için) boğazlamışlardı. Suçlarını itiraf ettiler. Ömer b. el-Hattâb, kölelerin sahibini çağırıp ona olayları anlattı. Sonra da kölelerin ellerinin kesilmesi için emir verdi. Ancak bu kararından vazgeçerek kölelerin sahibini tekrar çağırıp kendisine:

– Kölelerin ellerini kestirecektim. Ancak senin, köleleri, Allah tarafından yasaklanmış olan bu fiili işlemlerine yol açacak kadar aç bırakmış olduğunu düşünüyorum. Madem ki onları aç bıraktın, o halde, Allah'a yemin ederim ki, seni şiddetli bir şekilde cezalandıracağım: Onu pahalı ödeyeceksin, buyurdu. Hz. Ömer, Muzeyne kabilesinden olan adama devenin fiyatını sordu. O:

– Bana 400 dirhem verilseydi, reddederdim, dedi.

Bunun üzerine Hz. Ömer, kölelerin sahibine:

– O halde, 800 dirhem ver, dedi.

Bu olay, İmam Mâlik'in *Muwatta*'nda rivayet edilmiştir. Bu örnekler bizim şu gerçeğin bilincine varmamıza yardımcı olmalıdır: Hırsızın elini kesmek suretiyle Şeriat'ı uygulama iddiasında bulunmak, işe sondan başlamak demektir. İlahi kanuna uymaya çalışan bir toplumun ilk görevi, hırsızlığa yol açan sosyal şartları, yani her türlü sosyal adaletsizlik ve sefalet şekillerini kaldırmaktan ibarettir.

İşe ceza ile başlanacak olursa, bundan en çok zarar görenler en fakir olanlar olacaktır. Eğer bu insanların elleri kesilecek olursa, kendilerine verilecek olan işle topluma yeniden kazandırılmaları imkansız hale gelecektir.

Bu aşağılanma ve dönüşü mümkün olmayacak şekilde toplumdan tecrid edilme en fakir olanları etkileyecek ve mal biriktiricilerin¹² toplumda egemen olan eşitsizlik nedeniyle, toplumu hölme eylemlerine devam etmelerine imkan verecektir.

Şu halde, sosyal adaleti egemen kılmadan önce bir müeyyide (ceza) sistemini uygulamak kadar hiçbirşey Kur'an'ın ruhuna aykırı değildir.

Kur'an'ın sosyal adalet ile ilgili hükümlerinin tam olarak uygulandığı bir ülkede, ekonomik ve sosyal alanda Allah'ın kanunu olan gerçek 'Şeriat' egemen olmaya başlar. Böyle bir toplumda hırsız deliden başkası olamaz; çünkü onu hırsızlığa sevkedecek hiç 'gereksinmesi' olmayacaktır.

İslam'ın kendisi olmaktan vazgeçmeden zamanımızın sorunlarına yanıt vermesi için, 'yeniden uyanması' nasıl olmalıdır?

İslam'ın yeniden uyanabilmesi, ancak şu iki engeli aşması ile mümkündür:

– Batı'nın taklidi.

– Geçmişin taklidi.

¹² 111. Tebbet, 1-5.

Batı'nın taklidi konusunda yapılan en kötü hata modernleşme ile batılılaşmayı birbirine karıştırmaktır.

Muhammed İktbal'in de ifade ettiği gibi, sadece, en ulvi tezahürlerinde ne dogma, ne rahiplik, ne de rit (ayin) olan bir inanç, insanı bilimlerin ve modern tekniklerin ona empoze ettiği sorumluluğu yüklenmesine hazırlayabilir.

"İnsan ancak, menşei ve geleceği ile ilgili yeni bir vizyona yükseldikten sonradır ki, insani olmayan bir rekebet ile hareket eden bir toplumun ve ruhani (manevi) bütünlüğünü kaybetmiş olan bir medeniyetin üstesinden gelebilecektir".

Bugün yaşamayı sürdürmek, gerçek anlamda insani, yani ilahi bir başka yaşam yaşamak, sınırlarının bilincinde olan bir ilim, amaçlarının bilincinde olan bir siyaset, postulatlarının bilincinde olan bir inanç gerektirir.

Çünkü insan, ancak içinde Allah bulunuyorsa insandır.